

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

Розробка уроку зі стародавньої історії світу. підготувала Ілюшина Марія Іванівна

Мета. Дати уявлення про передумови виникнення людини; розглянути процес розселення пралюдей на території Європи; показати роль праці у виділенні людини з тваринного світу

Очікуванні результати. Після уроку учні зможуть: називати хронологічні межі палеоліту; називати та показувати на карті місця розселення пралюдей в Європі і на Україні; застосовувати та пояснювати на прикладах поняття та терміни: «палеоліт», «культурний шар», «археологічна культура»; описувати життя давніх людей; порівнювати основні типи людини, її заняття та способу життя за часів палеоліту; висловлювати судження про походження людини

Основні дати:

Поняття, терміни: стадо, кам'яний вік, австралопітек, пітекантроп, неандерталець, кроманьйонець

Обладнання: підручник, атлас (контурна карта), мультимедійна дошка (презентація), роздатковий матеріал

Тип уроку. Комбінований

Структура уроку

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

III. Проміжний підсумок

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Основні теорії та гіпотези походження людини
2. Найважливіші зміни на шляху до сучасної людини
3. Житло первісних людей
4. Розселення людей на території Європи і , зокрема, на Україні

V. Узагальнення і систематизація знань

VI. Підсумки уроку

VII. Домашнє завдання

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

1. Які міфи про утворення Всесвіту та Землі ви знаєте?
2. Чим, на вашу думку людина відрізняється від тварини?
3. З уроків рідної мови в п'ятому класі вам відомо, що таке етимологічні словники. Пригадайте, що вивчає наука етимологія?
4. Що ви можете розповісти про найдавніших людей за картиною І.Іжакевича «Мізинська стоянка»? Де розташовано село Мізин?

1. 1. Основні теорії походження людини

Розповідь учителя. Бесіда

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

Усе навколо вас насичене життям: розмовами людей, щебетанням птахів. Життя вирує повсюди: у воді, на землі, у повітрі.

Як виникло і розвивалось життя? Можливо, вам, шестикласникам, здається, що це не важливо? Але людина тим і відрізняється від тварини, що мислить, прагне пізнати те, що приховане чи в глибинні століть, чи в безмежжі Всесвіту.

Відтоді, як виникло суспільство, завжди поставали питання, на які люди й досі не знайшли однозначної відповіді. Звідки ми з'явилися? Чому ми саме такі?

Діти в цей час визначають гіпотези.

За всю історію було створено багато теорій щодо походження людини, але серед них основними вважають саме такі теорії та гіпотези:

- Творіння людини Богом
- Еволюційне походження
- Позаземне походження

Учитель використовує метод «Займи позицію», пропонує учням утворити групи прихильників тієї або іншої точки зору.

Учні поділяються на три групи

Випереджувальне питання. Якою інформацією про походження людини ви можете поділитись з однокласниками?

Учні, як правило, не завжди знають, чим можна пояснити вибір.

Робота з роздатковим матеріалом. Метод «Навчаючи-вчуся»

Учитель роздає дітям тексти. Діти працюють за наступним планом:

1. Визначити основне в тексті.
2. Знайти слова-підтвердження даної гіпотези.

Текст 1

У Біблії про походження людини говориться: «Спочатку Бог створив небо і землю. Земля була бесформеною пустелею, зануреною у вічний морок. Повсюди була вода, а над нею носився Дух Божий. І сказав Бог: так буде світло! Побачивши, що світло добре, він відокремив її від пільми і назвав днем, а темряву назвав ніччю. Наступного дня він створив небосхил посеред вод, які розділив на дві частини, на води, які були на землі під небом, та на води, які у вигляді хмар і дощів зависли під небом. Третього дня він зібрав води під небом в одному місці, і тоді показала суша... і повелів він тоді, щоб на землі виросло багато видів рослин, що дають насіння, і дерев, що дають плоди. Четвертого дня він створив тіла небесні... П'ятого дня він дав життя чудовиськам морським та всякій іншій живій тварюці, що мешкає у воді, а також птахам, що літають над землею. І благословив їх, сказавши: плодіться та розмножуйтеся, заповнюйте як море, так і повітря. Шостого дня він створив тварин, що пересуваються по землі. І насамкінець створив людину за образом і подобою своєю, щоб володарював над усією землею, над усім, що жило й росло на землі. Сьомого дня Бог відпочивав після своєї роботи і день цей благословив, зробивши його святом на вічні часи».

Текст 2

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

Деякі учені вважають, що люди пішли від мавпоподібних істот, що жили у глибоку давнину. Від цих же істот походять й сучасні людиноподібні мавпи. Під час розвитку, що тривав сотні тисяч років, вигляд предків людей змінився. Можливо, це сталося під впливом радіоактивного випромінювання уранових руд, які виходили на поверхню Землі.

Руки предків людей, довгі, як у мавп, коротшали, а спина випрямилася. Пальці ставали все більш гнучкими й рухливими. Але найголовніше — у них поступово розвивався мозок. Вони ставали розумнішими, поступово відокремлюючись від тваринного світу. Так на Землі з'явилися люди, які були ще не схожі на нас, але вже відрізнялися і від своїх предків — мавп.

Тільки у XIX столітті Томас Гекслі висловив нечувану доти думку: людина схожа із ... мавпою. Сучасники не приховували свого обурення: «Які предки? Адже людина створена за образом і подобою самого Бога».

Суперечки про походження людини тривають досі.

Т е к с т 3

Деякі вчені вважають, що люди нашої цивілізації з'явилися завдяки втручанню вищого космічного розуму.

Археологи та етнографи стверджують, що найдавніші цивілізації — Месопотамія, Єгипет, Крит та Греція, Індія та Китай — мають спільну основу. Всі ці цивілізації з'явилися водночас і раптово і не містили жодних слідів еволюції. Залишилися лише міфологічні розповіді про те, що з моря прийшли просвітителі, що принесли з собою культуру та науку бальної катастрофи, що знищила їх батьківщину.

Деякі дослідники вважають, що єгипетські піраміди побудовано не єгиптянами, а є результатом втручання позаземних цивілізацій.

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

Ще один приклад — у Південній Америці під час дослідження індіанських культур були знайдені зображення повітряної кулі та літальних апаратів, схожих на космічні. У пустелі Наско були знайдені зображення звірів, риб, людей, геометричних малюнків. Розміри цих зображень коливаються від 30 до 300 метрів, контурна лінія яких завширшки становила від 15 см до 3 м. Побачити ці малюнки можна лише з висоти пташиного польоту. За однією з версій вони мають позаземне походження.

Учні обмінюються інформацією

Учитель. Хто змінив свою точку зору і чому?

Вчитель пропонує продовжити самостійний пошук аргументів на користь тієї чи іншої гіпотези як частини домашнього завдання.

1. 2. Найважливіші зміни на шляху до сучасної людини

Учитель. Давайте подивимося, який же вигляд мала найдавніша людина? Опишіть її.

Робота з ілюстраціями (використання мультимедійної дошки або роздрукованих ілюстрацій) за планом:

1. 1. Який вигляд має пралюдина зображена на ілюстрації?
2. 2. Які знаряддя праці використовує пралюдина?
3. 3. Схожість із сучасною людиною?

Заслуховуються відповіді учнів

Вчитель доповнює відповіді учнів

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

Життя первісної людини безпосередньо залежало від навколишнього середовища: клімату, рослинного і тваринного світу. Наша планета упродовж історії не раз змінювала своє обличчя. З'являлись і зникали гори, моря і океани, змінювали свої русла річки. Надзвичайно мінливим був клімат Землі. Минали тисячі років, періоди потеплінь чергували з часами, коли клімат ставав холодним.

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

600 тис.

500 тис.

400 тис.

300 тис.

200 тис.

100 тис.

Із змінами природного середовища змінювалась і сама людина. Про її зовнішній вигляд, життя і заняття ми дізнаємося завдяки археологам. Цікаві знахідки зробили вчені в країнах Європи – Данії та Ірландії. У болотах знайдено померлих, в яких збереглися волосся і навіть вираз обличчя. На Алтаї і Пазирикських курганах (Росія) археологи розкопали могили стародавніх вождів. Лід, що заповнив поховання, зберіг на шкірі померлих татування у вигляді коней та фантастичних тварин.

Найдавнішу людину відкрив археолог Л.Лікі. Він у 1960 році в Олдувайській ущелині в Африці знайшов фрагменти кісток і щелепу із зубами, які належали невідомій до того часу людиноподібній істоті. Оскільки поряд з нею були примітивні знаряддя праці, то її назвали **людина вміла (homo habilis)**. Ця та інші знахідки дали можливість ученим відтворити зовнішній вигляд людини вмілої. Вона мала похилий лоб, видовжені руки, короткі ноги. Зріст людини вмілої не перевищував 1,5 м, а маса – 50 кг.

Homo habilis виготовляв примітивні кам'яні рубила для розмелювання їжі, копання землі, подрібнення кісток та скребла для оббілювання туш. Так само, як і австралопітек, людина вмiла переважно вживала рослину їжу, а інколи м'ясо забитих хижаками тварин. Учені припускають, що австралопітек і людина вмiла тривалий час співiснували.

Наступним кроком у розвитку людини була **людина прямоходяча (*homo erectus*)**. Вчені її називають також

пiтекантропом.

Порiвняно зi своїми попередниками ця людина мала менш похилий лоб, дрібніші та гостріші зуби, які були більш пристосовані для харчування м'ясом. Значно більшим був об'єм її мозку.

Підборіддя пiтекантропа виразніше виступало вперед. Руки були коротшими, а ноги довшими. Збільшилися також середній зріст і маса тіла. Зміни у будові скелета були пов'язані з постійною працею її прямоходінням.

Пiтекантроп умiв виготовляти рубила, гостроконечники, скребла. Пiтекантропи жили групами по 25-40 осіб: зазвичай 3-6 дорослих чоловіків, 6-10 жінок і 15-20 дітей. Спільне життя і колективне полювання вимагали узгодженості дій, а отже, спілкування не лише за допомогою жестів, а й за допомогою звуків. Поступово звуки склалися в слова, а слова – в речення. Так з часом виникла мова.

Нащадком пiтекантропа вчені вважають **неандертальця**. Неандертальці жили 150-40 тис. рр. тому. Зовнішнім виглядом вони були вже більш схожі на сучасну людину. Мали кремезну будову тіла, вигнутий хребет, міцні крижі, більший, ніж у попередників, об'єм мозку (1350-1450 см.куб). Зріст сягав 1,6 м., маса – 70 кг.

Робота з документом

ПРОЧИТАЙ І ПОДУМАЙ

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

Його мужнє обличчя примушувало кидатися навітки левів, печерного сірого ведмедя, мамонта, тигра і леопарда. Його червоні зуби захищали людину від безмежного страшного світу; тільки радощі жили біля нього. Він вилучав із м'яса смачні запахи, робив твердими кінці рогатин, змушував тріскатися каміння, він підбадьорював людей у дрімучих лісах, у безкрайї савані, в глибині печер. Це був батько, охоронець, рятівник; коли ж він виривався з клітки і поглинав дерева, то ставав жорстокішим і дикішим від мамонтів.

(Рони, Жозеф Анри (ст..) Борьба за огонь; Пещерный лев;
Повести. – Мн., 1987. – С.4.)

Вамирэх:

Опрацювати документ за планом:

1. Походження тексту
2. Хто є автором джерела?
3. До якого виду джерел відноситься?
4. Про які події йдеться у джерелі?
5. Які факти описуються?
6. Які нові поняття, назви ми можемо використати до цього джерела?

Відповіді учнів

Доповнення вчителя

Неандертальці, які жили в умовах холодного клімату, навчилися використовувати вогонь, що виникав під час грози, коли блискавка потрапляла в дерево. У печері Чжоукоудянь на території Китаю знайдено кострище з товщею попелу 6 м. Тисячі років тут люди підтримували вогонь, день у день вартуючи біля нього. Вони боялися втратити те, від чого залежало їхнє існування. Вогонь не лише давав людині тепло, а й захист від хижаків та можливість вживати печену їжу.

Використання вогню було визначальним у подальшому розвитку людства. Знаряддя праці неандертальців були досконалішими порівняно з тими, що їх використовували

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

пітекантропи. А згодом вони почали виготовляти кам'яні ножі, зазубрені пилки тощо. Залежно від регіону проживання полювали на різних тварин: північного оленя, мамонта, бізона, коня, шерстистого носорога та ін.. За знахідками кісток тварин на стоянках неандертальців можна зробити припущення про склад їхнього харчування.

У ході бесіди заповнюється таблиця

Час, тис. років тому

Період кам'яного віку

Первісна людина

7-5

Неоліт

Людина розумна (кроманьйонець)

9-8

Мезоліт

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

40-10

Пізній палеоліт

150-40

Середній палеоліт

Неандерталець

3000-150

Ранній палеоліт

Людина прямо ходяча (пітекантроп)

Людина вміла

3. Житло первісних людей

Первісні люди вели досить рухливий спосіб життя. Вони змушені були мандрувати у пошуках їжі й тому на одному місці перебували недовго. Це пов'язане з тим, що сюди приходили тварини, на яких вони полювали. Місця, де зупинялися первісні люди, вчені називають стоянками. Перші такі стоянки знайдено в Африці, в Олдувайській ущелині. Там відкрито і перше відоме в історії житло первісної людини. Припускають, що воно мало вигляд навісу, зробленого з жердин і травми.

Неандертальська людина, на відміну від людини умілої та пітекантропа, робила житла з кісток мамонта та інших тварин, рогів оленів, адже в Європі за льодовикового періоду майже не було дерев. Черепи мамонтів, вкопані в землю, слугували міцною основою житла. У них вставляли бивні й зверху клали роги оленів, кістки тварин і палиці. Потім житло вкривали шкурами тварин. Біля помешкань археологи знаходять господарські ями для зберігання м'яса тварин і кісток. Кістки використовувалися не лише як будівельний матеріал, а й як паливо. Житло надійно захищало первісних людей від хижаків.

Питання до ілюстрації:

1. Що, на вашу думку зображено на ілюстрації?
2. До якого періоду можна віднести зображення?
3. Які висновки можна зробити про життя первісних людей?

Каркас житла з кісток мамонта. Сучасна реконструкція

4. Розселення пралюдей на території Європи і , зокрема, на Україні

Робота в парах.

Учні об'єднуються в дві групи. Перша група знайомиться з поняттям «археологічна культура», а друга з поняттям «культурний шар». Учні обмінюються отриманою інформацією і намагаються знайти спільне і відмінне в цих поняттях.

Підбиваючи підсумки роботи, учитель запрошує кількох представників груп оголосити результати роботи:

1. Що означає поняття «археологічна культура»?
2. Що означає поняття «культурний шар»?
3. Що спільного в цих поняттях?
4. Чим вони відрізняються?

Учитель. Саме копітка робота з дослідження археологічних культур та культурних шарів, знайдених археологами, дозволяє відтворити картину розселення пралюдей.

Робота з картою

Позначте на контурній карті місця розселення первісної людини на території Європи і , зокрема, України. *Цю роботу можна розпочати в класі і закінчити вдома.*

V. Узагальнення і систематизація знань

Тест

1. Оберіть правильне твердження.

Найдавніші люди жили в жарких країнах, де не буває холодних зим і морозів:

а) правильно;

б) неправильно.

2. Оберіть правильну відповідь.

Найдавніші люди:

а) спілкувалися за допомогою слів і жестів;

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

б) володіли членоподільною мовою;

в) не вміли розмовляти.

3. Оберіть визначення заняттям найдавніших людей.

Основне заняття найдавніших людей — пошук їстівного коріння, плодів, ягід, пташиних яєць — це...

а) полювання;

б) збирання;

в) землеробство.

4. Які з відповідей є помилковими?

Перший тип найдавнішої людини був:

а) «людина прямоходяча»;

б) «людина уміла»;

в) «людина розумна».

5. Оберіть визначення, що об'єднує наведені слова.

Палка-копачка, загострений камінь, дубина — це...

а) найдавніші знаряддя праці;

б) предмети, які найдавніші люди використовували під час полювання;

в) предмети, які вміли виготовляти мавпи.

6. Продовжте перелік.

У вигляді найдавніших людей переважали мавпоподібні риси:

а) грубе обличчя з приплюснутим носом, низьке скошене чоло;

б) надбрівний вал;

в) довгі руки, нижчі за коліна.

VI. Підсумки уроку

1. Чого ви навчилися на уроці?
2. Що викликало найбільші труднощі?
3. Що запам'яталося найбільше?

Вчитель повідомляє оцінки за урок.

VII. Домашнє завдання

1. Опрацювати відповідний параграф підручника.
2. Поміркувати над питаннями:

1) «Якою першою математичною дією оволоділи люди»?

2) Уявіть себе на місці археолога, що знайшов поховання первісної людини, у якому були: наконечник списа, кам'яний ніж, гарпун, глиняний горщик із залишками зерна. Про що можуть розповісти ці знахідки? До якої епохи можна їх віднести?

1. Виконати завдання в контурній карті (якщо робота не була завершена на уроці).

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02

ПОХОДЖЕННЯ, РОЗСЕЛЕННЯ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЛЮДИНИ

Написав Administrator

Вівторок, 28 січня 2014 15:02
